

PRZEWODNICZĄCA
KOMITETU
NAUKOWEGO

Magdalena
Krzymowska

Dr hab. Prof. IBB PAN

Data

Warszawa
13 sierpnia 2025 r.

Przewodnicząca
Komitetu

Magdalena.Krzymowska
@pan.pl

Sekretarzynie Komitetu
Justyna.McIntyre@pan.
pl

Adresat

DR KAROLINA ZIOŁO-PUŻUK
Sekretarzynie Stanu w MNiSW

Szanowna Pani Ministro,

Wyrażamy uznanie za podjęcie działań zmierzających do zmian w zasadach ewaluacji działalności jednostek naukowych. Szczególnie bardzo pozytywnie przyjmujemy koncepcję włączenia ekspertów, w tym członkiń i członków Komitetów Naukowych PAN w proces ewaluacji jednostek naukowych. W naszym gronie są bowiem znakomici naukowcy, od lat związani z systemem nauki i szczerze zainteresowani stworzeniem systemu promującego działania projakościowe. Potrafimy zidentyfikować problemy związane z ewaluacją oraz zaproponować właściwe rozwiązania, które mogą uczynić ten proces prostym i sprawiedliwym. Dlatego też gotowi jesteśmy podjąć się tego ważnego zadania. Uważamy również, że system ekspercki powinien opierać się na całkowitej jawności działań i wyrażanych opinii, co wyeliminuje możliwe działania nieetyczne.

Wielu z nas uczestniczyło w zorganizowanych przez Panią Ministrę spotkaniach, które przybliżyły planowane działania - zaproszenie tak szerokiego grona zainteresowanych było naszym zdaniem bardzo dobrym posunięciem, jesteśmy za to wdzięczni.

Jednak naszym zdaniem proponowane zmiany wydają się zbyt zachowawcze. Co ważniejsze, nie usuwają one najistotniejszych błędów obecnego systemu ewaluacji, które prowadzą do patologii i skłaniają do stosowania nagannych praktyk. Przede wszystkim, proponowane zmiany nie będą promować ani dobrej nauki ani innowacyjności, a to przecież powinno być głównym celem ewaluacji. Postulujemy odejście od systemu parametrycznego w stronę oceny eksperckiej. System punktowy sprawia bowiem, że punkty, które miały być miarą w ocenie jakości działalności naukowej, stają się celem samym w sobie, a zgodnie z zasadą Goodharda,

„jeśli miara staje się celem, to przestaje być miarą”. Co gorsze, pogoń za punktami, wypacza nie tylko samą ocenę, ale oddala również od podstawowego zadania stawianego nauce, czyli od poznania mechanizmów funkcjonowania świata, na rzecz kompletnie bezużytecznych dla społeczeństwa punktów.

Kolejna sprawa to fakt, że proponowana forma sprawozdawczości nie tylko nie uprości dotychczasowych działań, ale wygeneruje dodatkowy nakład pracy i kosztów, co jeszcze bardziej obciąży administrację ewaluowanych placówek.

Istnieje wiele rozwiązań, które mogą stać się punktem wyjścia do dalszej dyskusji. Dwa zespoły eksperckie przy Prezesie PAN, w tym zespół kierowany przez prof. Marka Figlerowicza, członka naszego Komitetu, przedstawiły autorskie rozwiązania osadzając je w szerszym kontekście. Można też inspirować się systemami stosowanymi w krajach, gdzie nauka ostatnio dynamicznie się rozwija, przy podobnych nakładach finansowych z PKB. Przykładem takiego kraju jest Portugalia, gdzie postawiono przy ocenie jednostek na ekspertów zagranicznych i której badacze mają dużo większy sukces w uzyskiwaniu grantów ERC.

Naszym zdaniem warto zaryzykować wprowadzając rzeczywiste działania projakościowe, które przyczynią się do rozwoju nauki w Polsce, a w konsekwencji do rozwoju naszego kraju. Trzeba zdawać sobie jednak sprawę, że zmiany o takim charakterze mogą powodować opór środowiska, ponieważ i aktualny, i proponowany - nieco zmodyfikowany system de facto wspiera przeciętność, a więc jest dla szeregu naukowców i władz jednostek naukowych wygodny.

Reforma systemu ewaluacji to element całości i wymaga przeprowadzenia zmian ustawowych. Włączenie Komitetów Naukowych PAN w przygotowanie reformy gwarantuje dialog z szeroką reprezentacją wybitnych naukowców wybranych demokratycznie, reprezentujących wszystkie dyscypliny. Dlatego też oferujemy swoją pomoc w wypracowaniu zarówno koncepcji, jak i konkretnych rozwiązań legislacyjnych.

W imieniu Komitetu Biologii Molekularnej Komórki PAN

Przewodnicząca dr hab. Magdalena Krzymowska, prof. IBB PAN